

În anul 2002, la Editura PUBLISTAR din București a apărut numărul LXVII al revistei *Studii și articole de istorie*, publicație editată de Societatea de Științe Istorice din România.

Noul număr al prestigioasei reviste este structurat pe următoarele probleme: *De la preistorie la evul mediu* (p. 5-106); *Metodologie și didactică* (p. 107-150); *Istoria învățământului* (p. 151-190); *Miscelaneea* (p. 191-266) și *Cronica* (p. 267-270).

Capitolul I, *De la preistorie la evul mediu*, cuprinde un număr de 7 studii semnate de nume "grele" în cercetarea istoriei, între care amintim: prof.univ.dr. Alexandru Barnea, **Etnic în mediul rural provincial roman (Moesia inferior)** (p. 45-56); prof.univ.dr. Ligia Bârză, **Migratori și autohtoni în sec. III-VII e.n.** (p. 57-64); conf.univ.dr. Nelu Zugravu, **Creștinismul din regiunea dunăreană în mileniul I** (p. 79-90) și dr. Alexandru Madgearu, **Premisele genezei statelor medievale românești** (p. 91-106).

Cu seriozitatea și competența care-i caracterizează, toți semnatarii articolelor primului capitol al revistei, aduc noi argumente și interpretări asupra unor domenii importante din preistorie până în evul mediu. În mod deosebit subliniem aportul substanțial al conf.univ.dr. Nelu Zugravu care aduce noi informații referitoare la propagarea creștinismului în regiunea dunăreană în mileniul I. Autorul folosește o multitudine de surse documentare scrise, dar și multe dovezi arheologice deosebit de importante în elucidarea momentului propagării creștinismului în spațiul amintit, a misionarilor ce au contribuit la răspândirea creștinismului, precum și date referitoare la problema jurisdicției asupra creștinilor de pe teritoriul ponto-danubian.

După prezentarea detaliată a mai multor surse documentare și interpretarea lor cu privire la momentul începerii creștinării în spațiul nord dunărean, autorul studiului concluzionează că "nu există nici un temei documentar pentru a vorbi de vechimea apostolică a creștinismului din spațiul românesc... Creștinismul este un fenomen de civilizație romană, una dintre multiplele religii ale vastului Imperiu și prezența lui în spațiul românesc nu trebuie disociată de momentul instaurării și consolidării stăpânirii romane aici și de complexul proces de intercerculație umană și spirituală pe care aceasta l-a generat. În acest context, nu avem nici un motiv să negăm posibilitatea existenței pe teritoriul dobrogean al **Moesiei Inferior** sau în **Dacia** a unor iudeo-creștini, criptocreștini sau creștini izolați încă din veacul al II-lea, deși cele mai vechi urme materiale certe datează din secolul următor; situația e congruentă cu ceea ce se întâmplă în multe alte colțuri ale lumii mediteraneene, unde informația literară devansează realitatea arheologică" (p. 85).

Așadar se poate vorbi de apariția unor forme izolate de manifestare a creștinismului în Dobrogea încă din secolul II (fără a se putea dovedi arheologic), iar în secolele următoare fenomenul se va generaliza, treptat.

Ultimul aspect al problemei puse în discuție de semnatarul articolului se referă la jurisdicția creștinilor pe teritoriul ponto-dunărean. Autorul ajunge la concluzia că "nu se poate vorbi de o jurisdicție constantă și completă a patriarhiei de la Constantinopol asupra comunităților creștine în spațiul de etnogeneză românească pe

parcursul mileniului I, pe de o parte, și că, cel puțin patru secole din intervalul amintit, autoritatea papalității asupra unora dintre nucleele din regiune a fost o realitate incontestabilă” (p. 90).

Deci, pe baza informațiilor prezentate de autor, se înțelege clar că între secolele IV-VIII în zona dunăreană a existat o dublă jurisdicție, respectiv cea a episcopatului de la Constantinopol și cea de la Roma.

Densitatea surselor documentare folosite de autor și interpretarea lor corectă, sunt o dovadă în plus a faptului că materialul d-lui conf.univ.dr. Zugravu este mai mult decât bine venit atât pentru slujitorii de la catedră, cât și pentru ceilalți cercetători.

Capitolul *Metodologie și didactică*, însumează cinci studii pertinente referitoare la modalitățile de predare a istoriei în școli și importanța folosirii mai multor surse de informare, între care prezentarea și argumentarea cu dovezi arheologice a unor perioade istorice.

Un exemplu în acest sens este studiul lectorului univ. Carol Căpiță, **Despre utilizarea informațiilor arheologice în predarea istoriei vechi**, în care autorul demonstrează necesitatea folosirii pieselor arheologice în argumentarea evoluției societății umane din perioade istorice mai îndepărtate, pentru care informațiile scrise sunt foarte puține sau aproape inexistente.

Istoria învățământului este un alt capitol important al revistei, carte cuprinde și de această dată câteva articole de substanță. Din conținutul lor se desprinde rolul ce l-au avut de-a lungul timpului cadrele didactice în înfăptuirea unor deziderate importante ale istoriei noastre (C-tin.I. Stan, **Profesori și învățători refugiați din Basarabia și Bucovina de nord – 1940**; p. 181-190), precum și importanța deosebită a unora dintre ei la scrierea istoriei (Paul Grigoriu, **In memoriam – Constantin C. Giurescu**; p. 165-180).

După o prezentare succintă a datelor biografice referitoare la acad. Constantintin.C. Giurescu, autorul articolului mai sus menționat scoate în evidență rolul deosebit de important pe care l-a avut acesta atât în plan științific, didactic cât și politic.

Constantin C. Giurescu a făcut parte din aceeași generație cu P.P. Panaitescu, Victor Papacostea, Radu Vulpe și Vladimir Dumitrescu – ce au avut șansa de a-i fi avut profesori pe: Vasile Pârvan, Dimitrie Onciul, Simion Mehedinți și Demostene Russo. De la fiecare dintre ei a știut să i-a cei mai bun, urmându-le exemplul, în special în menirea ce și-a asumat-o pentru a scrie **istoria poporului român**.

“Constantin C. Giurescu ne-a lăsat o operă impresionantă ca număr și problematică abordată. În același timp era cercetător, profesor consultant la Facultatea de Istorie a Universității din București, conducător de doctorate. A conferențiat la universități din Marea Britanie și din S.U.A., iar la Columbia University a ținut primul curs de civilizație românească. Pentru prodigioasa activitate științifică și didactică a fost ales la 1 martie 1974, membru titular al Academiei R.S.R.... S-a stins din viață la 13 noiembrie 1977 la București și își doarme somnul de veci în parcela rezervată academicienilor, la Cimitirul Șerban Vodă (Bellu) din capitală” precizează semnatarul articolului (p. 172).

Această sinteză referitoare la viața și activitatea academicianului Constantintin.C. Giurescu este importantă pentru că ne oferă într-un spațiu restrâns multe informații despre una dintre cele mai importante personalități ale istoriografiei și vieții științifice românești.

Sub titlul *Miscelanea* sunt concentrate un număr de nouă articole cu o tematică diversă. De exemplu Traian-Văentîn PoŃcea, în articolul **Servicii secrete din țările limitrofe**, face un scurt istoric al apariției serviciilor secrete în general și începuturile acestei profesii în spațiul românesc.

“Spionajul ca profesie a apărut odată cu omul, dar abia în ultima jumătate de veac a devenit una din componentele fundamentale ale activității statelor; el interesează și determină (adesea deformează) pulsul opiniei publice, antrenează experiența a mii de specialiști străluciți, dar necesită cheltuieli extraordinare; a devenit atât de important și de necesar, încât nici cele mai sărace state nu-și îngăduie să se dispenseze de veritabilele armate de agenți secreți” – se spune în articol (p. 193).

În spațiul românesc serviciul de spionaj a apărut încă din perioada războaielor daco-romane (isocodele), ajungând în prezent la forme foarte evolute (amănunte în următoarele articole, promite semnatarul materialului).

Celelalte articole din acest capitol prezintă informații importante privind diverse aspecte ale istoriei naționale și locale de la sfârșitul secolului al XIX-lea până la jumătatea secolului XX. Interesant, mai ales pentru profesorii de la catedră ni se pare articolul **Dicționar mitico-religios**, semnat de lector univ.dr. Mihail M. Andreescu și prof.univ.dr. Alexandru Barnea, ce contribuie substanțial la lămurirea unor termeni mai puțin folosiți în mod curent.

După o prezentare succintă a desfășurării între 16-26 iunie 2001, în județul Gorj a Cursurilor de vară ale Societății de Științe Istorice, unde s-a evidențiat reușita sub toate aspectele – științific, educativ, dar și material (la cursuri participând alături de președintele și membrii Societății, profesori din Bacău, Cluj, Costanța, Craiova și Gorj, și invitați de onoare în persoana acad. Dan Berindei – Președintele Secției de Istorie a Academiei Române și prof.univ.dr. Nicolae Edroiu – membru corespondent al Academiei Române), sumarul revistei se încheie cu un scurt material închinat profesorului Nichita Adăniloie la împlinirea a 75 de ani (Bogdan Teodorescu, **Aniversarea Profesorului**; p. 267-270).

Profesorul Nichita Adăniloie și-a dedicat întreaga viață studierii istoriei României (îndeosebi istoria modernă), dar și activității în cadrul Societății de Științe Istorice (numită inițial Societatea de Științe Istorice și Filologice din România), a cărui fondator a fost (iunie 1949). Pentru bunul mers al Societății și apariția ritmică a revistei *Studii și articole de istorie*, a investit nu numai foarte multă muncă intelectuală, dăruire, pasiune, dar și mult efort material (nu de puține ori folosind salariul, iar acum chiar pensia).

Și astăzi prezența dumnealui alături de membrii Societății este indispensabilă, utilă, benefică, eficientă, domnul profesor impunându-se prin demnitate, seriozitate și respect.

Prin varietatea subiectelor abordate, mulțimea informațiilor transmise, seriozitatea temelor tratate și prestația autorilor, numărul LXVII al revistei *Studii și articole de istorie* se impune ca o publicație de prestigiu, foarte utilă atât slujitorilor de la catedră cât și cercetătorilor din domeniu, și nu numai.

Elena Artimon